

British Embassy
Sarajevo

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

from the British people

UNAPREĐENJE PRIVREDNOG PRAVOSUĐA U BOSNI I HERCEGOVINI (BIH) U USLOVIMA KRIZE COVID-19: GLAVNI IZAZOVI I OPCIJE ZA UNAPREĐENJE

Kako je kriza COVID-19 uticala na rad sudova u BiH u 2020. godini?

Vlasti u BiH uvele su stroge mjere za suzbijanje širenja virusa („zatvaranje“, eng. lockdown) u martu 2020. godine. Za vrijeme zatvaranja, rad sudova bio je sveden na minimum, organizovan je rad od kuće, a samo je nužno osoblje bilo prisutno u sudovima radi procesuiranja hitnih predmeta. U maju 2020. godine mjere su ublažene i sudovi su ponovo počeli s radom. Od maja do decembra 2020. godine sudovi su radili s ograničenim kapacitetima uz istovremeno provođenje strogih mjera za zaštitu zdravlja.

Kako je kriza COVID-19 uticala na privredne postupke?

U 2020. godini opao je broj kako novih privrednih predmeta koje su zaprimili prvostepeni sudovi u BiH, tako i broj riješenih predmeta. Kao rezultat toga, zaostatak je ostao relativno stabilan.

Dinamika opterećenja predmetima u **Općinskom sudu u Sarajevu** odstupala je od opšteg trenda. Iako broj novih predmeta nije opao u tom sudu, rješavanje je značajno opalo, što je dovelo do povećanja ukupnog zaostatka privrednih predmeta.

Dinamika privrednih predmeta u BiH (2020./2019. godina)

Dinamika privrednih predmeta u Općinskom sudu u Sarajevu (2020./2019. godina)

Sudovi nisu mogli održavati ročišta koja su zahtijevala okupljanje većeg broja ljudi u jednoj prostoriji. Kao rezultat toga, većina velikih stečajnih predmeta nije mogla biti procesuirana.

Ročišta u velikim stečajnim postupcima pred Općinskim sudom u Tužli na čekanju zbog krize COVID-19

6 velikih stečajnih postupaka od kojih svaki uključuje preko **100 povjerilaca** čeka na rješavanje

Oko **80%** povjerilaca su radnici koji potražuju izgubljene plate

Ukupna potraživanja povjerilaca iznose preko **40 miliona EUR**

Koji su bili najveći izazovi za sudove u BiH u odgovoru na krizu COVID-19?

Nedovoljno razvijeni zakonodavni okvir i infrastruktura za e-identifikaciju i e-usluge u zemlji znatno ograničavaju korištenje e-komunikacije između sudova i stranaka.

Nedovoljno razvijeni modaliteti komunikacije na daljinu sa sudovima ugrožavaju pristup informacijama za vrijeme krize – odgovarajuće informacije nisu dostupne ili se ne ažuriraju na Internet stranicama sudova, sudsko osoblje ne koristi redovno elektronsku poštu, a telefonske linije često su zauzete.

Sudski sistem u BiH oslanja se u velikoj mjeri na fizička ročišta, jer parničnim postupkom nisu predviđena online ročišta. U mnogim sudovima, uključujući Općinski sud u Sarajevu, sva ročišta u privrednim predmetima održavaju se u malim sudijskim kancelarijama. Time se osoblje, stranke i šira javnost izlažu zdravstvenim rizicima. Zastarjela infrastruktura u sudnicama ograničava kapacitete za provođenje stečajnih i opštih privrednih postupaka.

Opcije za rad od kuće su ograničene. Sistem za automatsko upravljanje sudskim predmetima (CMS) nije dostupan sudijama i sudskom osoblju van sudskih prostorija.

Koji su rizici statusa quo ako kriza potraje?

Očekuje se da će se broj novih privrednih predmeta povećati u 2021. godini, što će biti rezultat usporavanja u rješavanju predmeta u 2020. godini i povećanog broja privrednih sporova koje je prouzrokovala kriza, kao što su sporovi koji se odnose na radna ili stečajna pitanja.

Ako se taj rizik materijalizuje, a sudski sistem se nastavi oslanjati prvenstveno na fizičke interakcije, zaostatak bi se mogao eksponencijalno povećati.

Neki veliki stečajni predmeti, koji zahtijevaju okupljanje više stotina povjerilaca mogli bi biti na čekanju sve dok kriza traje.

Kako sudovi mogu bolje ublažiti ove rizike?

Organizovati radno opterećenje sudova korištenjem najažurnijih statističkih informacija koje proizvodi CMS.

Uvesti mjere za smanjenje zaostatka u Općinskom sudu u Sarajevu (npr. ustupanjem dijela neriješenih predmeta drugim sudovima).

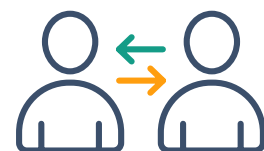
Unaprijediti poslovne procese u svim sudovima (npr. uvesti rad u smjenama, tražiti dodatne prostorije za održavanje ročišta).

Izgraditi opšte smjernice koje će usmjeravati proces upravljanja krizom, i obraditi pitanja vezana za praćenje protoka predmeta i razmjenu dobrih praksi.

Osigurati jednoobrazno tumačenje materijalnih pravnih pitanja koja su proistekla iz pandemije u cilju olakšavanja rada sudija, na primjer kroz obuku, mišljenja o tumačenju, inicijative vezane za pilot predmete i unapređenje komunikacije između nižestepenih i višestepenih sudova.

Obezbijediti programe specijalizirane obuke za sudije, na primjer o stečajnim postupcima i postupcima likvidacije.

Koje prilike za reformu privrednog pravosuđa donosi kriza COVID-19?

Privredni subjekti u BiH spremni su za komunikaciju na daljinu. Čak je **92 posto** privrednih subjekata koje je anketirao tim Svjetske banke navelo da njihovi zaposlenici koriste elektronsku poštu i elektronski procesuiraju dokumente.

U cilju omogućavanja e-komunikacije sa sudovima potrebno je:

- **Unaprijediti CMS** tako da bude interaktivan alat za e-komunikaciju između stranaka i suda. Time bi se takođe omogućio produktivan i siguran rad od kuće.
- Uskladiti **regulatorni okvir o e-uslugama i e-identifikaciji** sa zakonodavstvom EU-a; osigurati priznavanje različitih oblika e-identifikacije među jurisdikcijama u BiH.
- Izgraditi neophodnu **fizičku infrastrukturu** za e-identifikaciju i e-usluge.
- Unaprijediti **procesna pravila** koja uređuju prihvatljive oblike e-identifikacije u komunikaciji sa sudovima.
- Unaprijediti **modalitete razmjene informacija na daljinu** putem Internet stranica sudova, korištenja elektronske pošte, telefonskih linija i daljinskog pristupa spisima predmeta.

U cilju ubrzavanja rješavanja određenih vrsta predmeta, izmijeniti i dopuniti zakone o parničnom postupku radi uvođenja:

- **Dokumentarnog kolosijeka** koji omogućava razmatranje isključivo u pisanom obliku nekih vrsta predmeta; i
- **Online kolosijeka** koji sudijama omogućava održavanje ročišta u nekim građanskim i privrednim predmetima putem videokonferencija.